

МАРК ТВЕН
РАЗКАЗИТЕ ЗА
ВЕЛИКОДУШНИ ПОСТЪПКИ

Превод от английски: Нели Доспевска, 1989

chitanka.info

През целия си живот, още от детинство, съм имал навика да чета известен вид разкази поради поуката и удоволствието, извлечени от тях. Постоянно ги държах под ръка и винаги когато ме обхващаха лоши чувства спрямо себеподобните, прибягвах към тях и те прогонваха тези чувства; винаги когато ме обземаше самолюбие, алчност или подлост, аз се отнасях до тях и те ме научаваха какво да направя, за да спечеля отново самоуважението си. Много пъти желяех тези очарователни разкази да не свършат с щастливата си развръзка, а да разкриват докрай приятната история на няколкото благодетели и благодетелствувани. Това желание така настоятелно се надигна в гърдите ми, че най-после реших да го задоволя, като сам издиря продължението на тези истории. Залових се с тази работа и след голям труд и уморителни проучвания изпълних задачата си. Ще ви предложа резултата, като ви разкажа подред тези истории, както и тяхното продължение, до което се добрах чрез проучванията си.

ПРИЗНАТЕЛНИЯТ ПУДЕЛ

Веднъж един благороден лекар (който чел разказите за великодушни постъпки) намерил безстопанствен пудел със счупен крак и прибрал клетото животно у дома си. След като наместил счупените кости и превързал ранения крак, той пуснал на свобода малкия скитник, без да мисли повече за него. Но колко голяма била изненадата му, когато отворил една сутрин вратата си, няколко дни след случката, и видял признателният пудел да чака там търпеливо, а до него друго безстопанствено куче с крак, счупен при някаква злополука. Добросърдечният лекар веднага облекчил страданието на нещастното животно и не забравил да се възхити от неразгадаемата добрина и милост на господата, който бил готов да си послужи с такова смирено оръдие като клет безстопанствен пудел, за да поучи и т.н., и т.н.

ПРОДЪЛЖЕНИЕ

На следното утро благородният лекар намерил двете кучета, сияещи от признателност, да го чакат на вратата, а с тях имало други две кучета — също сакати. Той бързо изцерил болните и четирите кучета си отишли, като оставили благородния лекар, изпълнен повече

от всякога с благоговейна почуда. Денят изминал, дошло утрото. И там, при вратата, сега стояли четирите изцерени кучета, а заедно с тях други четири, нуждаещи се от изцерение. Този ден също изминал и настъпило ново утро; този път шестнадесет кучета, осем от тях наскоро осакатени, заемали тротоара, а хората обикаляли отстрани. Към обед всичките счупени крака били наместени, обаче благоговейната почуда в гърдите на лекаря започнала неволно да се смесва с нечестиво чувство. Слънцето отново се вдигнало и огряло тридесет и две кучета, шестнадесет от тях със счупени крака, които заемали целия тротоар и половината от уличното платно; наблюдаващите тази сцена хора заемали останалото свободно място. Воят на ранените, веселото квичене на изцерените животни и забележките на стоящите наоколо граждани звучали като мощна и вдъхновяваща възхвала, обаче движението по тази улица било възпрепятствувано. Добрият лекар наел един-двама фелдшери, които да му помагат, и свършил благородната си работа, преди да мръкне, като най-напред се отказал от членството си в черквата — предпазна мярка, която му позволи да се изразява с онази свобода, която се налагала от случая.

Обаче някои неща имат своите граници. Когато отново се зазорило и добрият лекар видял огромното множество умоляващи кучета, той казал: „Трябва да призная, че разказите за великодушни постъпки са ме подвели и измамили; те разкриват само хубавата част на историята и спират там. Дайте ми пушката; тази работа е вече отишла достатъчно далеч.“

И той излязъл с оръжието си, като по една случайност настъпил опашката на първия си пациент — пудела, който веднага го ухапал по крака. Великото и благородно дело, с което се бил нагърбил този пудел, събудило у него такъв мощен и все по-засилващ се възторг, че най-после слабата му глава се замаяла и той побеснял. Подир един месец, когато благородният лекар лежал в предсмъртна агония от бяс, той повикал при себе си своите ридаещи приятели и заявил:

— Пазете се от книгите. Те разкриват само половината от историята. Когато някой нещастен клетник ви поиска помощ и вие започнете да се съмнявате в изхода на благородството си, възползвайте се от предимството на съмнението и убийте молителя.

И като казал това, той извърнал лице към стената и издъхнал.

Беден млад начинаещ в литературното поприще напразно се опитвал да намери някой да приеме ръкописите му. Най-после, когато ужасите на глада надвиснали вече над него, той разказал тъжната си история на един прочут автор, умолявайки го да му даде съвет и помощ. Този великодушен човек незабавно оставил настрана собствената си работа и се заловил да прегледа един от отхвърлените ръкописи. След като привършил благородната си задача, той стиснал сърдечно ръката на младия човек и му казал: „Виждам в това известни достойнства; елате при мене пак в понеделник.“ В уреченото време, с мила усмивка, но без да каже нещо, прочутият автор разтворил едно още неизсъхнало от печатницата списание. Какво било учудването на младия човек, когато открил на печатната страница собственото си произведение. „Как бих могъл — възкликнал той, като паднал на колене и избухнал в сълзи — да изразя благодарността си за тази благородна постъпка!“ Прочутият автор бил известният Снодграс; клетият млад начинаещ, спасен по този начин от неизвестността и глада, бил също така прославеният впоследствие Снагсби. Нека тази приятна случка ни поучи да дадем милостиво ухо на всички начинаещи, които се нуждаят от помощ.

ПРОДЪЛЖЕНИЕ

Следващата седмица Снагсби отново се явил с пет отхвърлени ръкописа. Прочутият автор малко се учудил, тъй като от книгите ставало ясно, че младият труженик в литературното поприще се нуждае да бъде подкрепен само веднъж. Въпреки това той щателно прочел произведенията, като изхвърлил някои излишни неща и изтръгнал с корените няколко десетки неподходящи прилагателни, след което успял да прокара две от произведенията.

Изминала около една седмица и признателният Снагсби пристигнал с нов товар. Когато за пръв път успял да помогне на бедния млад литературен труженик, прочутият автор усетил в гърдите му да лумва пламък на задоволство и се сравнил с великодушните герои на разказите; обаче сега започнал да заподозира, че е попаднал на нещо ново в областта на благородните постъпки. Възторгът му се поохладил. Все пак в никакъв случай не искал да отблъсне този борец

се за признание млад автор, вкопчил се в него с такава мила искреност и доверие.

И тъй, в края на краищата прочутият автор видял, че бедният млад начинаещ писател легнал като постоянен товар на раменете му. Всичките му плахи усилия да се освободи от тази тежест се провалили. Той трябвало всекидневно да дава съвети и насърчения; трябвало да продължава да осигурява в списанията място за произведенията му и да преработва ръкописите, за да ги направи годни за четене. Когато най-после младият кандидат-писател навлязъл успешно в областта на литературата, той изведнъж се прославил, като описал частния живот на прочутия автор с такъв язвителен хумор и с такава изчерпателност в досадните подробности, че книгата се разпродала в огромен тираж, а прочутият автор бил сломен от обидата. При последното си издихание той казал: „Уви, книгите ме измамиха; те не разкриват цялата история. Пазете се от борещия се за признание млад автор, приятели. Нека никой не дръзне самонадеяно да спаси онзи, когото бог счита достоен да гладува, защото себе си ще провали сам.“

ПРИЗНАТЕЛНИЯТ СЪПРУГ

Веднъж една дама минавала заедно с момченцето си с файтон по главната улица на голям град. Конете се подплашили и хукнали в луд бяг, като хвърлили файтонджията от капрата му, а пътниците просто се вцепенили от ужас. Но един смел момък, който карал каруца с бакалски стоки, се хвърлил пред устремилите се в бяг животни и успял да ги спре с риск на живота си. Благодарната дама записала номера му и като пристигнала у дома си, разказала за тази геройска постъпка на своя съпруг (който беше чел разказите за великодушни постъпки). Той изслушал трогателната история с плувнали в сълзи очи и след като възнесъл благодарност заедно със своите спасени възлюбени към онзи, който не позволява дори едно врабче да падне на земята без негово знание, изпратил да повикат смелия младеж. Сложил в ръката му чек за петстотин долара и казал: „Вземи това като награда за благородната си постъпка, Уилям Фъргюсън, и ако някога се нуждаеш от приятел, спомни си, че Томсън Макспадън има признателно сърце.“ Нека разберем от тази история, че едно благородно дело винаги носи добро на извършилия го, колкото смирен и да е той.

Следната седмица Уилям Фъргюсън отишъл при г-н Макспадън и го помолил да упражни влиянието си, за да получи по-добра служба, тъй като смятал, че е способен да върши нещо по-голямо, отколкото да кара бакалска кола. Г-н Макспадън успял да го нареди като помощник писар с добра заплата.

След това майката на Уилям Фъргюсън се разболяла и Уилям... И тъй, накратко казано, г-н Макспадън се съгласил да я прибере у дома си. Не след дълго тя се затъжила за по-малките си деца, така че Мери и Джулия също били доведени в къщата, както и малкият Джими, тяхното братче. Джими имал джобно ножче и един ден влязъл сам в гостната и за по-малко от три четвърти час намалил цената на мебелите от десет хиляди долара на мъчноопределима сума. Един или два дни по-късно той паднал по стълбата и си счупил врата; тогава седемнадесет души, роднини на семейството, дошли в къщата, за да присъствуват на погребението му. Това им помогнало да се опознаят и от този миг нататък кухнята била постоянно заета от тях, а семейство Макспадън било заето да им търси най-различни служби и да изнамира нови, когато напускали старите. Старата жена много пиела и много псувала, обаче признателното семейство Макспадън знаело, че е техен дълг да я превъзпитат, като имали предвид какво бе направил за тях нейният син, поради което достойно продължили да изпълняват благородната си задача. Уилям отивал често у тях, получавал все по-малки суми пари и постоянно искал да му се търси по-добра и по-доходна работа — каквато признателният г-н Макспадън горе-долу веднага му намирал. След известно колебание Макспадън се съгласил също да изпрати Уилям в колеж, но когато през първата ваканция нашият герой поискал да бъде изпратен в Европа по здравословни причини, изтормозеният Макспадън се надигнал срещу тиранина и се разбунтувал. Той чисто и просто отхвърлил молбата му. Майката на Уилям Фъргюсън така се стъписала от това, че изтървала ракиената бутилка, а изригващата ѝ псувни уста отказала да изпълни длъжностите си. Когато дошла на себе си, тя промълвила полузадъхано:

— Това ли е признателността ви? Ако не беше синът ми, къде щяха да бъдат сега вашите жена и дете?

Уилям казал:

— Това ли е признателността ви? Кажете ми, спасих ли аз живота на жена ви или не?

Седем роднини нахлули от кухнята и всеки един от тях казал:

— Това е, значи, неговата благодарност!

Сестрите на Уилям втренчили очи и казали смаяно:

— Това е, значи, голямата му бла... — обаче били прекъснати от майката, която избухнала в сълзи и възкликнала:

— Като си помисля само, че малкият ми светец Джими пожертвува живота си в служба на такава гадина!

Тогава г-н Макспадън придоби нужната за случая смелост и гневно викна:

— Вън от къщата ми, просяшко племе! Подвел съм се от книгите, но никога вече не ще се оставя да бъда подведен — един път ми стига. — И като се обърнал към Уилям, изкрещял: — Да, ти наистина спаси живота на жена ми, но следващият, който направи това, ще умре на място!

Тъй като не съм свещеник, излагам текста, върху който съм изградил проповедта си накрая, а не в началото. Ето го, изваден от произведението „Възпоминания за президента Линкълн“ от г-н Ноа Брук, напечатан в месечното списание „Скрибнър“:

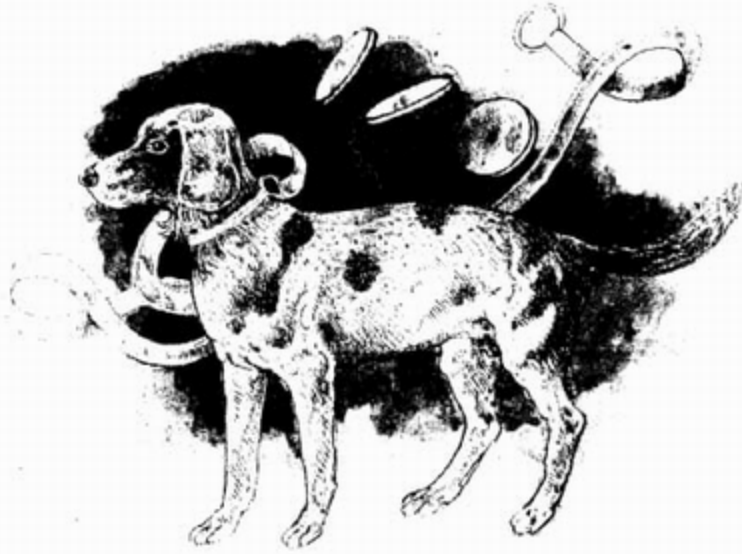
Актьорът Дж. Х. Хакет много се беше харесал на президента Линкълн в ролята на Фалстаф. С обичайното си желание да засвидетелствува на другите своето внимание и уважение, г-н Линкълн изпрати на актьора любезно малко писъмце, изразяващо удоволствието, което му доставила неговата игра. В отговор г-н Хакет му изпрати някаква книга; може би е била негово собствено произведение. Също така той написа няколко писма на президента. Късно една вечер, когато тази случка вече се беше заличила в паметта ми, отидох в Белия дом в отговор на една покана. Като минавах към кабинета на президента, забелязах с учудване, че Хакет седи в преддверието, сякаш в очакване

да бъде приет. Президентът ме запита дали във има някой. Когато му отговорих утвърдително, той каза полутъжно:

— О, не мога да го приема, не мога да го приема; надявах се, че вече си е отишъл. — След това добави: — Това просто показва какви трудности възникват, когато човек има приятели и добри познати на това място. Знаете, че харесах Хакет като актьор и му писах да му кажа това. Той ми изпрати онази книга и аз си помислих, че работата ще свърши дотам. Смятам, че той заема достойно място в професията си и е добре поставен; но само защото разменихме приятелски писма — нещо, което могат да направят, които и да било двама души, — сега той иска нещо. И знаете ли какво иска? — Аз не можах да отгадая и г-н Линкълн добави: — Да, той иска да стане консул в Лондон. Ох, боже!

В заключение ще кажа, че случаят с Уилям Фъргюсън беше истински и известен лично на мен, макар че съм изменил някои подробности, за да не може Уилям да познае себе си в него.

Всички читатели на настоящия ми разказ — в изблик на благородство и великодушие — в някои моменти от живота си са играли ролята на герои на някоя великодушна постъпка. Бих искал да знам колцина от тях имат желанието да говорят за случая и обичат да им се напомня за последиците от тази постъпка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.